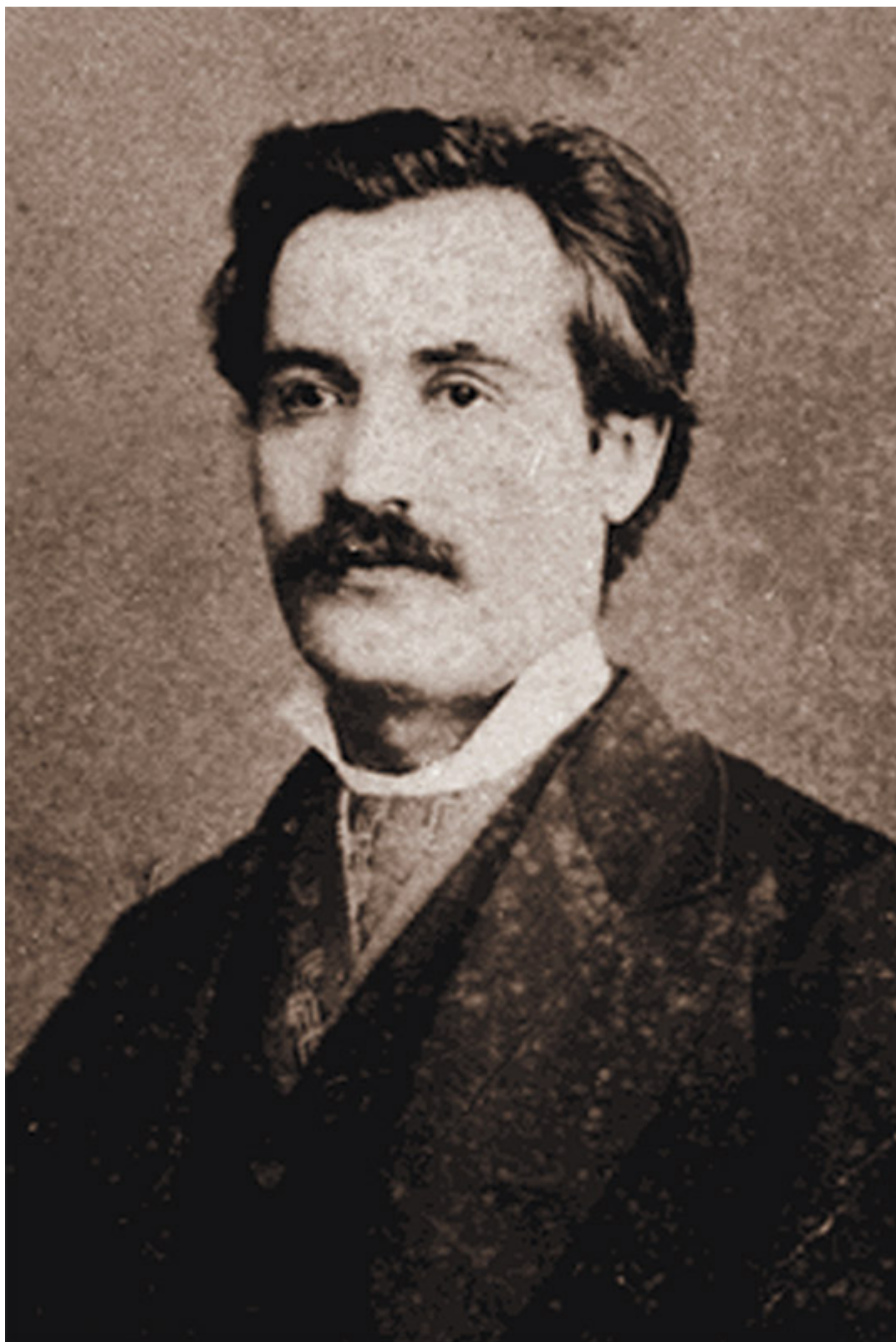

**[„«GAZETA GENERALĂ»
(PRONUMITĂ DE AUGSBURG)...”] –
de Mihai Eminescu [7
octombrie 1882]**

„Gazeta generală” (pronumită de Augsburg), cunoscută pentru nepărtinirea ei, primește din Ungaria o dare de seamă mai lungă asupra „ceștiunii izraelite” care merită a fi reprodusă, de vreme ce situația economică, astfel precum se descrie, prezintă multe analogii cu cea din Moldova. În orice caz, după atâtea denigrări repetate de Alianța izraelită și de presa

apuseană, care-n mare parte e 'n mâni evreiești, începe a se face lumină și în această cestiune. Știm prea bine că există mulți publiciști pentru cari evenimentele din Ungaria vor fi o oroare, însă nu de indignarealor poate fi vorba, nici de umanitarismul ideologic, ci de realitatea economică și de neajunsurile ei, produse prin activitatea singulară a izraeliților.

Se va observa din cele mai de jos că evreii exercită o acțiune dizolvantă atât asupra moravurilor cât și asupra echilibrului economic al populațiunilor rurale. Țăranul și proprietarul, oameni ocupați cu producțiunea brută, fără aptitudini negustorești, cad în genere jertfă rafineriei speculanților. Cu toate acestea bunăstarea claselor ce se ocupă cu înmulțirea obiectelor de primă necesitate e mai importantă pentru societate decât starea acelor ce nu se ocupă decât cu traficul acestor obiecte. În fine clasele rurale mai au pentru un stat și altă însemnătate. Ele nu sunt numai păstrătoarele cele mai credincioase ale acelor formațiuni istorice pe cari le numim națiuni și stat, ci totodată apărătoarele lor în vreme de război; ele reprezintă principiul conservator al istoriei. Nu e azi pentru nimeni o îndoială că proletarizarea claselor rurale are drept efect nimicirea statului.

Aceste zise, lăsăm să urmeze articolul în cestiune.

Circulara în termeni aspri și energici, pe care ministrul – prezident a adresat-o tuturor municipiilor din țară, e o dovadă mai mare decât goana din Pojon că există optima forma o cestiune izraelită în Ungaria.

D. Tisza ordonă capilor municipiilor să fie cu băgare de seamă la agitațiunile ce pornesc din partea așa numiților antisemiți în contra populațiunii evreiești și să intervie numaidecât la orice turburare a ordinii publice, pentru ca viața și averea izraeliților să nu sufere neajunsuri. Antisemitismul e așadar în floare și antisemiții formează în țară un partid puternic, cu multe ramificări. S-ar putea zice că partidul numără membri

pe față, activi, și afiliați pasivi și secreți. Numărul celor din urmă ni se pare mult mai considerabil decât al celor dentăi și tăria partidului consistă mai cu seamă în împrejurarea că posedă o sumă de aliați secreți în toate sferele populațiunii, până sus în birourile guvernului și în cancelariile autorităților militare. Aci se 'ngăduie multe, se 'nchid ochii asupra multor lucruri, multe nu se observă deloc; în cazuri serioase intervin, însă nu se prea grăbesc, asta s-a putut vedea și cu ocazia turburărilor din Pojon. Agitatorii își făcură treburile în liniște, se 'ngăduiră chiar adunăturile plebei și, când autoritatea a intervenit, a făcut-o cu mijloace insuficiente, cu blândețe, încât a trebuit să vie din capitală un anume comisar regal pentru a insufla plan și energie în măsurile luate spre năbușirea turburărilor. Pe afiliații secreți ai ligei antisemitice [î]i caracterizează vorba următoare ce s-aude rostindu-se des: „Nu strică să-i ciupe nițel pe ovrei”. Așadar foarte mulți sunt de părere ca evreii, ce nu le sunt simpatici, să fie ciupiți nițel, ca să-și mai domolească aspirațiunile, să fie mai puțin fudui și fastidiosi, să mai puie margini lăcomiei lor de bani, să nu mai esploateze și mai mult populația prin apucături negustorești, prin manopere rafinate, prin specule asupra prostiei și onestității oamenilor. Nu e fum fără foc. Antisemitismul, care s-a dezvoltat din începuturi modeste, dac-a putut ajunge atât de departe câtă să fi având cuvântul lui de-a fi. Pentru ca agitațiunea antisemită să aibă izbândă, precum a avut-o în realitate, sămânța aruncată a trebuit să cază în pământ priincios, trebuiau să existe condițiile sub cari să se dezvoltate o cestiune izraelită în Ungaria.

Cestiunea izraelită nu e confesională ori religioasă. Nimărui nu-i abate a crea legi excepționale relative la exercițiul religiunii lor; nimeni nu vrea să-i împiedice în obiceiurile lor rituale. În vremea turburărilor, poporul s-aruncă asupra prăvăliilor negustorilor evrei, nu asupra sinagogelor comunității religioase. Afacerea Tisza – eszlar, menită a aprinde fanatismul acestora, precum unii din agitatorii

antisemiți au și știut s-o utilizeze, n-a făcut nici un efect în țară, lucru de care au a se felicita atât țara cât și evreii. Cestiunea evreilor nu e nici politică sau națională, căci locuitorii evrei au convingeri maghiare; în ținuturile slovace sau sârbești ei nu iau parte la demonstrațiuni antimaghiare, ci sunt și acolo partizani ai sistemului actual. Junimea evreiască din clasele mai bune exagerează chiar în unele priviri, voiește să s-arate, în vorbă și port, mai maghiară decât maghiarul însuși. Mulți s-au făcut ridicoli lepădând numele lor vechi, cari poate nu sunau tocmai bine, și primind nume cari sună curat ungurește. Trăsătura caracteristică speculativă a acestui neam s-a manifestat chiar și în privirea aceasta: evreii, oriunde au putut numai, au uzurpat numele unor vechi familii nobile existente, schimbând cel mult o literă în ele. Nu dăm mult pe sentimentele naționale – maghiare ale evreilor, căci ei țin pretutindenea cu puterea dominantă. Ei au ținut tot astfel cu Bach și cu sistemul lui; simțind însă de cu vreme schimbarea situației, părăsiră repede corabia ce se cufunda, rămaseră câțiva ani în expectativă, apoi intrară cu pânzele pline în curentul mișcării naționale când prevăzură că acest curent are să învingă. Apoi ținură cu Deak și cu partidul lui; acum sunt partizanii cei mai zeloși ai regimului Tisza, încât acesta nu-și face numai datoria, ca șef al administrației, ci împlinește totodată un act de recunoștință, apărând energic pe evrei, după ce ei au votat de atâtea ori pentru el și pentru candidații săi electorali.

Cestiunea izraelită e în Ungaria curat economică, fără nici un fel de amestec confesional sau politic. Am ajunge prea departe dac – am discuta toate împrejurările în cestiune; dar în Ungaria nu e cestiune nici de liber-schimb, nici de școala Manchester, ci de lucruri cu mult mai simple. Mai cu seamă în părțile sale de miază-noapte țara e populată de mulți evrei; fiecă orășel, fiecă sat, fiecă localitate, oricât de mică, are câteva familii evreiești. Toți se ocupă cu speculația și cu negoțul; ei țin cârciumele, iau în licitație accizele și în

arendă ogoarele, deși nu se ocupă mult cu agricultura. Arenda ogoarelor servă mai cu seamă ca pretext pentru a putea specula cu grâne, rachiu și lână. Asta o fac cei mici ca și cei mari. Cei mici sunt cămătarii și precupeții țăranilor. Un negustoraș sau un cârciumar evreu are într-un sat o poziție analogă cu Rothschild între puterile mari ale Europei. Toți țăranii [î]i sunt datori; el se 'mbogățește din dobânzile ce, i se plătesc. Dobânda ordinară e de 52 la sută: adică, pentru fiecare fiorin împrumutat, țăranul plătește un creițar pe săptămână. Însă țăranul care 'mprumută în asemenea condiții trebuie să fie om sigur, să n-aibă multe datorii, căci altfel dobânzile se 'ndoiesc și se 'ntreiesc. Tot ce câștigă țăranul prin muncă trece în mâna evreului, care l-a ajutat cândva la nevoie c-un mic împrumut și care și în alte ocazii e gata să-l ajute – c-o dobândă de sută la sută. E lesne de 'nțelese că, prin asemenea lucruri, nu se poate naște vro inclinațiune amicabilă a populației față cu evreii. dacă mai vin și agitatori cari-l lămuresc pe țăran că e stors, antipatia se schimbă lesne în ură. În districtele mai sărace din nordul Ungariei jidovimea de jos joacă, cu speculațiunile și camăta ei, un rol mai mare decât în districtele mai bogate, populate de maghiari; dar și în acestea întâlnim alt tip: marele arendaș evreu care s-a făcut stăpân boierănașilor după ce, au fost împrumutătorul lor. Boierănașii, mica nobilime maghiară dispăre – nu cercetăm cauzele, ci constatăm numai faptul – iar în posesiunea moșiilor ei intră evreul, adică un arendaș evreu, negustor din Pesta sau bancher din Viena. Se 'nțelege așadar că și pătura de mijloc a țării, din care se recrutează amplexații municipali și guvernamentali, are mai multe antipatii decât simpatii pentru evrei și că nu prea pune piedici agitației antisemitismului. În miclele orașe din provincie negustorii creștini, deci burghezia e aceea care 'ntâmpină c-o ură intensivă neamul evreiesc. Evreul îmbogățit în sat emigrează, la oraș, deschide prăvălia și, în armonie cu coreligionarii săi, precum și sprijinit de ei, izbutește a învinge pe negustorul creștin. Cunoaștem localități unde acum treizeci de ani nu exista nici o prăvălie evreiască, iar azi nu mai e nici

una creștină. Negustorii neevrei luptă pentru existența lor, dar lupta nu e lesnicioasă, pentru că negustorii evrei combat pururea cu puteri unite. Chiar dacă oricine ar fi convins că evreii dătoresc poziția lor preponderantă în viața economică a Ungariei numai desterității, zelului și mulțumirii pe puțin, totuși ar fi explicabilă antipatia cu care sunt întâmpinați, căci nimăru-i nu-i place ca altul să se puie deasupra Lui, chiar dacă el ar fi de vină; dar încă unde o asemenea convingere nu există! Cestiunea izraelită izvorăște din starea de lucruri economică a țării și-n ea agitațiunea antisemitică află pururea nutriment.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro